

Олійник Микола Петрович
Бунєєв Кирило Тарасович

Рашизм: «культурний фронт»

УДК 327.56

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-1.26>

Олійник Микола Петрович
доктор історичних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародної
комунікації та політології
Хмельницького національного
університету
вул. Інститутська, 11, Хмельницький,
Україна
ORCID: 0000-0002-3440-4965

Бунєєв Кирило Тарасович
магістр з міжнародних відносин,
суспільних комунікацій та регіональних
студій, аналітик відділу міжнародних
зв'язків
Хмельницького національного
університету
вул. Інститутська, 11, Хмельницький,
Україна
ORCID: 0009-0001-3561-7356

В статті з'ясовано, що «гібридна війна» 2014–2021 рр. росії проти України й, особливо, її повномасштабне вторгнення 24 лютого 2022 р. актуалізували потребу в наукових дослідженнях ідеології російського агресора – рашизму.

Метою дослідження є проаналізувати вплив рашизму на розвиток російської культури та використання шоу-бізнесу, кіно та відеоігор для пропаганди ідей «русского міра». Відповідно до мети і завдань статті, використовувалися загальнонаукові та спеціальні наукові методи. Зокрема, порівняльний, дедукції та індукції, системний, хронологічний, а також модифіковані методи витрат і результативності, витрат і вигоди, запозичені з фінансового аналізу тощо.

В результаті проведеного дослідження встановлено, що одну з провідних ролей у пропаганді ідей «русского міра» відіграє російський шоу-бізнес. Після відносної свободи творчості в 1990-х роках, його «зірки», в обмін на етери на федеральних телеканалах і вагомні гонорари, стали бійцями рашистського «культурного фронту», зокрема, виступаючи на тимчасово окупованих українських територіях.

Важливу роль у насадженні рашистських ідей влада відводить кінематографу. Після кризовості 1990-х, він почав отримувати щедру фінансування, насамперед, на виробництво пропагандистських фільмів. Переломним у цьому плані стала кримінальна драма «Брат» і «Брат-2» в якій вперше пролунав заклик «мочити хаклов». Звернуто увагу, що з'явилася значна кількість воєнно-пропагандистських фільмів, які пропагують ідею «героїзму» російських військових, які «врятували світ та розкрили злі плани Заходу». Характерно що майже в усіх фільмах насаджуються українофобія, ксенофобія та расизм.

Встановлено, що значну увагою кремль надає популярній серед молоді сфері відеоігор. Акцентовано увагу на те, що російські геймдевери (розробники відеоігор) в своїх творіннях систематично проводять ідеї про загрозу НАТО та українських революцій «мирній» росії.

Доведено повну залежність важливих сегментів російської культури від терористичного російського режиму. Кінематограф, шоу-бізнес, відеоігрова індустрія стали бійцями «культурного фронту», пропагуючи токсичні ідеї рашизму.

Ключові слова: рашизм, «русский мір», кінематограф, шоу-бізнес, відеоігрова індустрія.

Вступ. «Гібридна війна» 2014–2021 рр. росії проти України й, особливо, її повномасштабне вторгнення 24 лютого 2022 р. актуалізували потребу в наукових дослідженнях ідеології російського агресора. Як звернув увагу професор Володимир Горбатенко, дослідження, присвячені цій проблемі, побачили світ 25 мовами [3]. Серед них, на нашу думку, доцільно виділити праці професорів із США Тімоті Снайдера [16; 17; 21] та Поля Вальєре [20], завідувачки відділу Інституту історії НАНУ Лариси Якубової [18], які внесли суттєвий вклад у з'ясування витоків і суті цієї ідеології, що вплинуло на її ідентифікацію як рашизму. Офіційне його трактування «як нового різновиду тоталітарної ідеології та практики...» містить Заява Верховної Ради України від 2 травня 2023 р. [5]. Проте дослідники рашизму ще майже не звертали уваги на використання задля поширення його людоджерських постулатів, зокрема, «русского міра» засобів культури.

Мета та завдання. Дослідити вплив рашизму на розвиток російської культури та використання шоу-бізнесу, кіно та відеоігор для пропаганди ідей «русского міра».

Методи дослідження. Відповідно до мети і завдань статті, використовувалися загальнонаукові та спеціальні наукові методи. Зокрема,

порівняльний, дедукції та індукції, системний, хронологічний, а також модифіковані методи витрат і результативності, витрат і вигоди, запозичені з фінансового аналізу тощо.

Результати. Провідна концепція рашизму «русский мір» передбачає насадження через шоу-бізнес, кіно, розважальну інформаційну та інші засоби «м'якої сили», як серед мешканців росії, так і громадян інших країн, насамперед на пострадянському просторі, ідей гегемонії російської культури, російського способу життя й виняткової цивілізаційної ролі росії в світі. Після впровадження таких ідей в суспільну свідомість, розмивання національної ідентичності, за справу мали братися військові...

Важливу роль у пропаганді ідей «русского міра» кремль відводить російському шоу-бізнесу, який «досить швидко пройшов шлях від свободи творчості в 1990-х роках до залежності творчих посередностей від продюсерів і «зоряної хвороби» [15].

З 2000 до 2021 роки російська влада активно співпрацювала з зірками шоу-бізнесу, просуваючи їх на федеральних телеканалах і виплачуючи щедри гонорари за виступи на окупованих територіях. Однією з найактивніших пропагандистів «русского міра» є російська співачка Юлія Чичерина, яка навіть отримала «громадянство» псев-

додержави «ЛНР». Крім того, вона, виступаючи в окупованому Криму, активно просувала гасло «за мужність і силу кримчан». Від неї намагалися не відставати «зірки» російського шоу-бізнесу Валерія, Стас Михайлов, Наталія Корольова, Ігор Ніколаєв, Олег Газманов, Лоліта Мілявська, Григорій Лепс тощо. Під проводом відомого продюсера Йосипа Пригожина, вони відвідували окупований Крим з підтримкою анексії півострова. Від співаків не відстають відомі російські актори та режисери, зокрема «Сергій Безруков, Михайло Боярський, Микола Расторгуєв, Федір Бондарчук, Надія Бабкіна та інші. А Михайло Пореченков у 2014 р. в окупованому Донецьку навіть відвідав позиції бойовиків біля донецького аеропорту й стріляв в напрямку українських військових» [15].

Зазначимо, що низка російських «зірок», утримуються від прямої підтримки російській владі, називають себе «аполітичними» або навіть «опозиціонерами». Однак це на заважає їм виступати на окупованих територіях. До таких виконавців належать «Instasamka», «Morgenstern», «Ленінград» «Монеточка», «Земфіра» «Баста» тощо. Вони намагаються переконати свою аудиторію, що «культура внеполітики». В цьому контексті характерна еволюція «незалежного» реп-виконавця Morgenstern, ініціатора проєкту #ИзиРеп. Він став популярним серед малоосвічених підлітків та молоді конфліктами з відомими виконавцями, пародіями та реп-кліпами досить низької якості. В 2019–2020 роках він з тріумфом гастролював у Києві, Харкові та Одесі. Його запрошували музичні радіостанції. Крім росії та України, він з тріумфом гастролював на пострадянських просторах. Як результат – Morgenstern став кумиром вище зазначеної публіки. На думку кандидатки філософських наук Тамари Злобіної, Morgenstern представляє сучасного «бунтаря» для молодого покоління, особливо підлітків, які сумніваються в потребі здобувати освіту та традиційних шляхах до успіху. Його підхід до «розкішного життя» та «творчості» надихають підлітків, демонструючи, що багатство і успіх можна досягти через «перформанси» та реп-пісні [6].

Лише його хамська реакція в 2019 р. на трагедію в Одесі, де внаслідок пожежі в коледжі економіки загинуло багато людей, та скасування його концерту «зірка» звернулася з пропозицією: «Давайте влаштуємо замість дня жалоби день, бл**ь, крику» спровокувала скандал та резонанс в Україні» [1].

Характерно, що цей «опозиційний репером» завжди підтримував путіна, стверджуючи, що поважає його за особисті якості, а не політичні дії. Після призначення директором з роботи з молоддю в Альфа-банку, він висловив бажання виступити в окупованому Криму [12].

Російський кінематограф, який в кризові 1990-і, зазнавав фінансових труднощів, з кінці десятиліття

почав отримувати великі кошти на виробництво, переважно, пропагандистських фільмів. Особливо великим успіхом не лише в росії, а й на пострадянському просторі користувалися кримінальна драма Олексія Балабанова «Брат» (1997) і «Брат-2» (2000), в якій вперше з екрану пролунав заклик «мочити хахлов». Майже в усіх фільмах насаджувалися українофобія, ксенофобія та расизм. Обурення значної частини глядачів ігнорувалися. Зате широко рекламувалися в росії українофобські фрази головного героя у виконанні Сергія Бодрова. Саме тому ці «політичні гасла 24 лютого 2022 р. українці побачили на танках, броньованих машинах і шевронах російських солдатів, що вдерлися в Україну» [11].

Окрім кримінальних драм, з'явилася значна кількість воєнно-пропагандистських фільмів, які підтримували ідею «героїзму» російських військових, які «врятували світ та розкрили злі плани Заходу». Серед таких фільмів: «Олімпус Інферно», «Русській характер», «Крим», «Донбасс. Окраїна». На нашу думку, всіх перевершила стрічка «Солнцельок», яка популяризувала сумнозвісну по боях за Бахмут приватну військову компанію «Вагнер» [10].

Зазначимо, що не залишилася поза увагою російської влади й сфера відеоігор. Їхній суттєвий вплив на свідомість громадян було використано для поширення ідеології расизму. Крім того, відеоігрова індустрія приносить значно більше прибутку, ніж кіно, серіали, література та комікси.

Російський геймдев (ігрова індустрія) почав свій розвиток у 1990 роках, мав «власний ринок, який орієнтувався на західну аудиторію, згодом у 2003 р. після війни в Іраку та погіршення відносин з США, в росіян зріс «патріотичний» попит на «вітчизняні відеоігри», які освітлювали події минулого. В травні 2003 р. вийшла відеогра «Бліцкриг» – RTS (стратегія у реальному часі) у сетингу (ідентифікація подій в певному часі та просторі) Другої світової – і своїм виходом змінила ринок» [13].

Крім відеоігор про Другу світову війну, російські геймдевери (розробники відеоігор) в нових іграх, зачіпаючи сучасні політичні події у світі, зокрема, розширення НАТО й революцій в Україні трактували їх, як загрозу оточення ворогами «мирної» росії, прославляли «героїзм» росіян і радянських розвідників, які борються проти американських шпигунів та армії НАТО. Характерною в цьому плані є гра «Протистояння: примус до миру» сюжет якої ґрунтується на тому, що Грузія здійснює агресію проти Південної Осетії. Розробники навіть помістили на диск із грою карикатуру президента Саакашвілі, який «нервово жує краватку» під час зустрічі з російським танком. У 2010 р. вийшла гра-стратегія «Протистояння: 3D перезавантаження», за сюжетом якої агресивні дії США в Афганістані спровокували розповсюдження наркоторівлі, тому

рф не змогла залишитися осторонь і хоче зупинити свавілля американців» [9].

У 2010-х роках російська ігрова індустрія стрімко розвивалась і випускала не лише сюжетні проекти, а й онлайн-ігри, зокрема, «Танки-Онлайн», «War Thunder», «World of Warships» тощо, які завоювали популярність не лише в Росії, а й в західних країнах і пострадянському просторі. Завдяки вдалому імітуванню дій бойової авіації, бронетехніки та флоту. Після вторгнення в Україну в 2022 р., провідна компанія-виробник Gaijin Entertainment, прикриваючись тим, що її офіс в Угорщині, стверджує, що залишається «поза політикою», але «насправді вимкнула внутрішні ігрові чати та співпрацює з російським блогером і пособником терористів Олексієм Смірновим, який активно рекламує їхні ігри на тимчасово окупованих територіях та в Україні. Смірнов входить у список бази «Миротворця» як пособник терористів, що допомагає їм збирати гуманітарну допомогу. Канал «Мілітарний» підтвердив, що Смірнов знімає свої відео на окупованих територіях, тестує зброю з Росії та активно подорожує окупованим півднем та сході України» [14].

Остання гра від російської студії Mundfish та її дистриб'ютора, французької компанії Focus Entertainment «Atomic Heart», отримала велику популярність. Після виходу гри, стало відомо, що вона передає всі дані користувача російським спецслужбам. Це викликало скандал та гучний резонанс, і розробники відповіли, що вони «проти насильства» та «утримуються від коментарів на політичні та релігійні теми» [7]. Незабаром Mundfish почали блокувати користувачів, які закликали їх висловити чітку позицію стосовно російсько-української війни, і прибрали згадки про розташування свого головного офісу в Росії зі своїх сторінок. Незважаючи на резонанси та скандали гра стала популярною в західних країнах яких «привабив екзотичний для них радянський антураж» [7].

Зауважимо, що в 2000–2009 роках росіяни позитивно ставилися до зарубіжних відеоігор, але негативно реагували, коли там говорили про «агресивних і поганих росіян», скаржачись на русофобію в художніх творах. Особливо велике обурення викликав «вихід у 2019 р. нового Call Of Duty: Modern Warfare, в якому показано російську армію як жорстоких вбивць і мародерів» [2].

Висновки. Аналіз розвитку та спрямування різних сегментів російської культури неспростовно свідчить про її повну залежність від терористичного російського режиму. Кінематограф, шоу-бізнес, відеоігрова індустрія, під тиском влади, стали провідниками ідей рашизму загалом та «русского міра» зокрема. Фактично вони стали бійцями «культурного фронту», пропагуючи токсичні ідеї ненависті, нетерпимості до демократичних цінностей, ксенофобії тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. В Одесі російський співак цинічно принизив пам'ять загиблих у пожежі: в мережі хвиля гніву. *Апостроф*. 2019. 9 грудня. URL: <https://apostrophe.ua/ua/news/society/accidents/2019-12-09/v-odesse-rossiyskiy-pevets-tsinichno-unizil-pamyat-pogibshih-v-pojare-v-seti-volna-gneva-video/182486>
2. «Выпад в адрес России»: реакція на реліз Call of Duty: Modern Warfare. *Голос Америки*. 2019. 2 листопада. URL: <https://www.golosameriki.com/a/call-of-duty-russia/5149299.html>
3. Горбатенко В. П. Рашизм. *Велика українська енциклопедія*. URL: <https://vue.gov.ua/Рашизм>
4. Дорошко М. С., Шакова Н. В. Геополітичне середовище та геополітична орієнтація країн СНД: Навч. Посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 204 с.
5. Заява Верховної Ради України «Про визначення існуючого в Російській Федерації політичного режиму як рашизму та засудження його ідеологічних засад і суспільних практик як тоталітарних та людо-ненависницьких». 2 травня 2023 року. *Ligazakon.net*. 2023. 2 травня. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/DI08917A?an=2>
6. Злобіна Т. Про Алішера Моргенштерна, постпротест та перспективи громадських рухів. *Українська правда*. 2020. 13 грудня. URL: <https://life.prawda.com.ua/columns/2020/12/13/243361/>
7. Казарян С. AtomicHeart— шматок російського неоімперіалізму у світі. *Telegraf Design*. 2023. 2 лютого. URL: <https://telegraf.design/atomic-heart-shmatok-rosijskogo-neoimperializmu-u-sviti-videoigor/>
8. Карплюк Д. Вибухи житлових будинків: як Путін розпочав другу російсько-чеченську війну. *Главком*. 2020. 9 вересня. URL: <https://glavcom.ua/world/observe/vibuhi-zhitlovih-budinkiv-yak-putin-rozpochav-drugu-rosiysko-chechensku-viynu-704209.html>
9. Козинкіна Д. «Ніколи знову» перетворилося на «можемо повторити»: як російський ринок ігор став рупором пропаганди. *MC.today*. 2022. 27 квітня. URL: <https://mc.today/uk/nikoli-znovu-peretvorilosyana-mozhemo-povtoriti-yak-rosijskij-rinok-igor-stav-ruporom-propagandi/>
10. Кромф І. Повнометражні снаряди війни: як Росія використовує кінематограф у пропаганді. *Суспільне Культура*. 2022. 2 серпня. URL: <https://suspilne.media/culture/266695-povnometrazni-snaradi-vijni-akrosia-vikoristovue-kinematograf-u-propagandi/>
11. Морфінов С. «Рашизм»: історія «російського фашизму» від теорій Дугіна до ідеології «Брата-2». *BBC News Україна*. 2022. 1 жовтня. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-63072100>
12. М'яка сила» Кремля в дії: як Росія експортує свій «культурний продукт» в Україну. *Укрінформ*. 2021. 26 квітня. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-antifake/3235466-maka-sila-kremla-v-dii-ak-rosia-eksportue-svij-kulturnij-produkt-v-ukrainu.html>
13. Пушкіна В. Пропаганда в іграх: як геймдев допомагав створити російський фашизм. *Highload*. 2022. 26 квітня. URL: <https://highload.today/uk/propaganda-v-igrah-yak-gejmdev-dopomagav-stvoriti-rosijskij-fashizm/>
14. Раєвський Д., Сніпін Є. Розробники Escape from Tarkov і War Thunder мовчать про війну та дру-

жать із окупантами. *Бабель*. 2022. 17 червня. URL: <https://babel.ua/texts/80120-rozrobniki-escape-from-tarkov-i-war-thunder-movchat-pro-viynu-ta-druzhat-iz-okupantami-tvorci-world-of-tanks-ne-kvaplyatsya-yti-z-rosiyskogo-rinku-igrovi-kompaniji-rf-i-bilorusi-namagayutsya-dogoditi->

15. Російський шоу-бізнес. URL: http://ni.biz.ua/4/4_12/4_12796_shou-biznes-kak-predprinimatelstvo-i-kak-chast-massovoy-kulturi.html

16. Снайдер Т. Росія – це фашистська держава. Якщо Україна не переможе, нас очікують десятиліття темряви. *Тексти*. 2022. 20 травня. URL: <https://texty.org.ua/fragments/106742/rosiya-ce-fashystska-derzhava-yaksho-ukrayina-ne-peremozhe-nas-ochikuye-desyatylyttya-temryavu-timoti-snajder/>

17. Снайдер Т. Шизофашизм Росії: єдиний вихід для РФ – програти війну проти України. *Liga. Net*. 2023. 9 червня. URL: <https://www.liga.net/politics/opinion/shizofashizm-rossii-edinstvennyy-vygod-dlya-rf-proigrat-voynu-protiv-ukrainy>

18. Чопа В. Ювілей «чорного жовтня-93», або Ще раз про те, що Україна – не Росія. *Укрінформ*. 2018. 4 жовтня. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2551786-uvilej-cornogo-zovtna93-abo-se-raz-pro-te-so-ukraina-ne-rosia.html>

19. Якубова Л. Д. Рашизм: Звір з безодні / НАН України. Інститут історії України. Київ: Академперіодика, 2023. 318 с.)

20. Valliere P. Ivan Ilyin: philosopher of law, force, and faith. *The Montréal Review*. 2022. жовтень. URL: <https://www.themontrealreview.com/Articles/Ivan-Ilyin-Philosopher-of-Law-Force-and-faith.php>

21. Snyder T. Ivan Ilyin, Putin's Philosopher of Russian Fascism. *The New York Review*. 2018. 16 march. URL: <https://www.nybooks.com/online/2018/03/16/ivan-ilyin-putins-philosopher-of-russian-fascism/>

REFERENCES:

1. V Odesi rosiyskiy spivak tsynichno pryzyv pam'iat zahybylykh u pozhezhi: v merezhi khvyliya hniyu (2019) [In Odessa, a russian singer cynically belittled the memory of those killed in the fire: a wave of anger in the network]. *Apostrof* [Apostrophe]. 9 hrudnia. URL: <https://apostrophe.ua/ua/news/society/accidents/2019-12-09/v-odesse-rossiyskiy-pevets-tsinichno-unizil-pamyat-pogibshih-v-pojare-v-seti-volna-gneva-video/182486>. [in Ukrainian].

2. «Vypad v adres Rossii»: reaktsiia na reliz Call of Duty: Modern Warfare (2019) [«Attack against Russia»: reaction to the release of Call of Duty: Modern Warfare.]. *Holos Ameriky* [Voice of America]. 2 lystopada. URL: <https://www.golosameriki.com/a/call-of-duty-russia/5149299.html>. [in Ukrainian].

3. Horbatenko V. P. (2022) Rashyzm. [Rashyzm] / Velyka ukrainska entsyklopediia [Great Ukrainian encyclopedia]. URL: <https://vue.gov.ua/Rashyzm>. [in Ukrainian].

4. Doroshko M. S., Shpakova N. V. Heopolitychne seredovyshche ta heopolitychna oriientatsiia krain SND [Geopolitical environment and geopolitical orientation of the CIS countries]: Navch. Posib. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury, 2011. 204 s. [in Ukrainian].

5. Zaiava Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro vyznachennia isnuiochoho v Rosiiskii Federatsii

politychnoho rezhyumu yak rashyzmu ta zasudzhennia yoho ideolohichnykh zasad i suspilnykh praktyk yak totalitarnykh ta liudonenavysnytskykh». 2 travnia 2023 roku. *Ligazakon.net*. 2023. 2 travnia. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/DI08917A?an=2>. [in Ukrainian].

6. Zlobina T. (2020) Pro Alishera Morhenshterna, postprotest ta perspektyvy hromadskykh rukhiv [About Alisher Morgenstern, post-protest and prospects of public movements]. *Ukrainska pravda* [Ukrainian Pravda]. 13 December. URL: <https://life.ppravda.com.ua/columns/2020/12/13/243361/>. [in Ukrainian].

7. Kazarian C. (2023) AtomicHeart– shmatok rosiiskoho neoimperializmu u sviti [Atomic Heart is a piece of Russian neo-imperialism in the world]. *Telegraf Design*. 2 liutoho. URL: <https://telegraf.design/atomic-heart-shmatok-rosijskogo-neoimperializmu-u-sviti-videoigor/>. [in Ukrainian].

8. Karpluk D. (2020) Vybukhy zhytlovykh budynkiv: yak Putin rozpochav druhu rosiisko-chechensku viinu [Explosions of residential buildings: how Putin started the second Russian-Chechen war. Chief Commissar]. *Hlavkom* [Glavrom]. 9 veresnia. URL: <https://glavcom.ua/world/observe/vibuhi-zhitlovih-budinkiv-yak-putin-rozpochav-dругu-rosiysko-chechensku-viynu-704209.html>. [in Ukrainian].

9. Kozynkina D. (2022) «Nikoly znovu» peretvorylosia na «mozheмо povtoryty»: yak rosiyskiy rynek ihor stav ruporom propahandy [«Never again» turned into «we can do it again»: how the Russian game market became a mouthpiece of propaganda]. *MS.today*. 27 kvitnia. URL: <https://mc.today/uk/nikoli-znovu-peretvorilosya-na-mozhemo-povtoriti-yak-rosijskij-rinok-igor-stav-ruporom-propagandi/>. [in Ukrainian].

10. Kromf I. (2022) Povnometrazhni snariady viiny: yak Rosiia vykorystovuie kinematohraf u propahandi [Feature-length projectiles of war: how Russia uses cinema in propaganda.]. *Suspilne Kultura* [Society Culture]. 2 serpnia. URL: <https://suspilne.media/culture/266695-povnometrazhni-snaradi-vijni-ak-rosiia-vikorystovue-kinematograf-u-propagandi/>. [in Ukrainian].

11. Morfinov S. (2022) «Rashyzm»: istoriia «rosiiskoho fashyzmu» vid teorii Duhina do ideolohii «Brata-2» [«Racism»: the history of «russian fascism» from Dugin's theories to the ideology of «Brother-2».]. *BBC News Ukraina* [BBC News Ukraine]. 1 zhovtnia. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-63072100>. [in Ukrainian].

12. «M'iaka syla» Kremliia v dii: yak Rosiia eksportuie svii «kulturnyi produkt» v Ukrainu (2021) [The Kremlin's «soft power» in action: how Russia exports its «cultural product» to Ukraine]. *Ukrinform*. 26 kvitnia. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-antifake/3235466-maka-sila-kremliia-v-dii-ak-rosiia-eksportuie-svii-kulturnij-produkt-v-ukrainu.html>. [in Ukrainian].

13. Pushkina V. (2022) Propahanda v ihrakh: yak heimdev dopomahav stvoryty rosiyskiy fashyzm [Propaganda in Games: How Gamedev Helped Create russian fascism.]. *Highload*. 26 kvitnia. URL: <https://highload.today/uk/propaganda-v-igrakh-yak-gejmdev-dopomagav-stvoriti-rosijskij-fashizm/>. [in Ukrainian].

14. Raievskiy D., Spirin Ye. (2022) Rozrobnky Escape from Tarkov i War Thunder movchat pro viinu ta druzhat iz okupantamy. [The developers of Escape from

Tarkov and War Thunder are silent about the war and are friends with the occupiers]. *Babel* [Babel]. 17 chervnia. URL: <https://babel.ua/texts/80120-rozrobniki-escape-from-tarkov-i-war-thunder-movchat-pro-vyynu-ta-druzhat-iz-okupantami-tvorci-world-of-tanks-ne-kvaplyatsya-yti-z-rosiyskogo-rinku-igrovi-kompaniji-rf-i-bilorusi-namagayutsya-dogoditi->. [in Ukrainian].

15. Rosiyskiy shou-biznes (2022) [Russian show business]. *ni.biz.ua*. URL: http://ni.biz.ua/4/4_12/4_12796_shou-biznes-kak-predprinimatelstvo-i-kak-chast-massovoy-kulturi.html. [in Ukrainian].

16. Snaider T. (2022) Rosiia – tse fashystska derzhava. Yakshcho Ukraina ne peremozhe, nas ochikiuit desiatylittia temriavy. *Teksty*. 20 travnia. URL: <https://texty.org.ua/fragments/106742/rosiya-ce-fashystska-derzhava-yaksho-ukrayina-ne-peremozhe-nas-ochikuye-desyatylittia-temryavy-timoti-snajder/>. [in Ukrainian].

17. Snaider T. (2023) Shyzofashyzm Rosii: yedyniy vykhid dlia RF – prohraty viinu proty Ukrainy. *Liga*.

Net. 9 chervnia. URL: <https://www.liga.net/politics/opinion/shizofashizm-rossii-edinstvennyy-vygod-dlya-rf-proigrat-voynu-protiv-ukrainy>. [in Ukrainian].

18. Chopa V. (2018) Yuvilei «chornoho zhovtnia-93», abo Shche raz pro te, shcho Ukraina – ne Rosiia [Anniversary of «Black October-93», or Once again about the fact that Ukraine is not Russia]. *Ukrinform*. 4 zhovtnia. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2551786-uvilej-cornogo-zovtna93-abo-se-raz-pro-te-so-ukraina-ne-rosia.html>. [in Ukrainian].

19. Yakubova L. D. (2023) Rashyzm: Zvir z bezodni [Rashyzm: The Beast from the Abyss] / NAN Ukrainy. Instytut istorii Ukrainy. Kyiv: Akadempriodyka, 318 s. [in Ukrainian].

20. Valliere P. Ivan Ilyin: philosopher of law, force, and faith. *The Montréal Review*. 2022. жовтень. URL: <https://www.themontrealreview.com/Articles/Ivan-Ilyin-Philosopher-of-Law-Force-and-faith.php>.

21. Snyder T. Ivan Ilyin, Putin's Philosopher of Russian Fascism. *The New York Review*. 2018. 16 march. URL: <https://www.nybooks.com/online/2018/03/16/ivan-ilyin-putins-philosopher-of-russian-fascism/>.

Racism: “cultural front”

Oliynyk Mykola Petrovych

Doctor of Historical Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of International Communication
and Political Science
Khmelnitskyi National University
Instyutska str., 11, Khmelnytskyi, Ukraine
ORCID: 0000-0002-3440-4965

Buneev Kyrylo Tarasovych

Master's Degree in International
Relations, Public Communications
and of Regional Studies, Analyst
at the Department of International
Relations
Khmelnitskyi National University
Instyutska str., 11, Khmelnytskyi, Ukraine
ORCID: 0009-0001-3561-7356

The article found out that Russia's «hybrid war» of 2014–2021 against Ukraine and, especially, its full-scale invasion on February 24, 2022 actualized the need for scientific research into the ideology of the Russian aggressor – racism.

The purpose of the study is to analyze the impact of racism on the development of Russian culture and the use of show business, cinema and video games to promote the ideas of the «Russian peace».

In accordance with the purpose and tasks of the article, general scientific and special scientific methods were used. In particular, comparative, deduction and induction, systemic, statistical, chronological, content analysis, as well as modified methods of costs and effectiveness, costs and benefits, borrowed from financial analysis, legitimization of the source used in propaganda analysis, etc.

As a result of the conducted research, it was established that one of the leading roles in the promotion of the ideas of the «Russian peace» is played by Russian show business. After the relative freedom of creativity in the 1990s, his «stars», in exchange for airtime on federal TV channels and hefty fees, became fighters of the racist «cultural front», in particular, performing in the temporarily occupied Ukrainian territories.

Cinematography plays an important role in planting racist ideas in Russia. After the crisis of the 1990s, at the turn of the century, he began to receive generous funding, primarily for the production of propaganda films. The turning point in this regard was the crime drama «Brother» and «Brother-2» by Oleksiy Balabanov, in which the veterans of the Chechen war, criminality are glorified, and for the first time the call to «wet the kakhlov» was heard. It was noted that a significant number of war-propaganda films have appeared, which promote the idea of «heroism» of the Russian military, which «saved the world and exposed the evil plans of the West». It is characteristic that almost all films inculcate Ukrainophobia, xenophobia and racism.

It has been established that the Russian authorities pay considerable attention to the field of video games. Their influence on the consciousness of citizens was used to spread the ideology of racism. Attention is focused on the fact that Russian game developers (developers of video games) systematically convey ideas about the threat of NATO and Ukrainian revolutions to «peaceful» Russia in their creations.

The complete dependence of important segments of Russian culture on the terrorist Russian regime has been proven. Cinema, show business, video game industry have become fighters of the «cultural front», promoting toxic ideas of racism.

Key words: racism, «Russian peace», cinematography, show business, video game industry.